

Porabje

TEDNIK SLOVENCEV NA MADŽARSKEM Monošter, 17. septembra 2020 - Leto XXX, št. 38

stran 2

»Če ohranite materno rejč, ohranite srca svoji prednikov«

Porabje so Nemci škeli raztalati na dva tala
stran 3

Prauška na Marijin den na Verico
stran 6

»Drügo ne djejo, samo repo ...«
stran 8

»ČE OHRANITE MATERNO REJČ, OHRANITE SRCA SVOJI PREDNIKOV«

»Materni gezik so nej samo reči, liki vse tisto, ka se skriva v rečaj pa za rečami. V rečaj se skri-

Pri meši je somešuvo domanji župnik Tibor Tóth, spejvala sta združena cerkvena pevska zbora

Merklija, ka je tistoga ipa slovenska televizija direktno prenašala mešo iz števanovske cerkvi. Potistom so tō vkūpostali pa tadale delali na tom, naj gorostanejo slovenske cerkvene pesmi. Za njino delo se je zavalila predsednica števanovske slovenske samouprave Agica Holec, predsednica Slovenske zveze Andrea Kovács njim je prejkdala diplomo pa vōzdignila, ka se v naši cerkvaj najlepše slovenska sveta pesem čūje. Škof János Székely je članom pevskega zbora zvūn spominske listine dau pejtlike, sterim so se oni trno radūvali. Zavalili so se z lepo Marijinov pesmijov »Marija skoz življenja ...«.

Po konci meše so verniki odišli na graubišče, na sterom je Državna slovenska samouprava dala postaviti 12 mejtrov dugo stejno, v

če ranč nej vsigdar pravilno,« je začno svoj guč predsednik organizacije, stera si je vōzbrodila, ka

mogli spoznati. Depa tau vejmo, ka te obnavljene nagrobnike, stere smo v stenau zozidali, smo

Sombotelški škof dr. János Székely je v Števanovci služo mešo v obej gezikaj. Ob njem domanji župnik Tibor Tóth

vajo čūstva, se skrivajo šege pa navade, se skriva daum. V rečaj se skriva vōra, krščanjska vōra vaši starišov pa stari starišov. Ohranite rejč, ohranite vōro vaši starišov, tak te ohranili njina srca tō,« je pravo v svojoj pridigi sombotelski škof dr. János Székely pri svetoli meši v števanovski cerkvi 12. septembra.

Cerkev, v sterij je pred začetkom pūšpekove meše zdavanje bilau, se je napunila z domanjimi lidami, dapa prišli so gostje tō, med njimi slovenski veleposlanik v Budimpešti Robert Kokalj, generalna konzulka iz Monoštra Metka Lajnsček, slovenska zagovornica v parlamenti Erika Köleš Kiss,

Jubilantni pevski zbor s kantorom Gáborom Sebestyénom. Pozdravla jih predsednica Slovenske zveze A. Kovács

Na graubišču pri blagoslovitvi spominske stejne

predsednica Slovenske zveze Andrea Kovács pa predsednik DSS Karel Holec. V stolicaj so sejdlj predstavniki slovenski organizacij ino skurok vsi župani porabski vesnic pa Varaša.

cerkve, steri dela pod Slovenskov zvezov, vodi ga kantor Gábor Sebestyén, je ob toj priliki svetijo svojo 10. oblejtnico. Sam zbor je začno delati na pobudo porabsko- ga župnika tistoga časa, Ferenca

stejno so notrazozidali 12 stari križov s slovenskimi napisi. Stenau je zozidala družba z omejeno odgovornostjo Brian&Brain, križe je vōspuco pa liture na nauvo vōnapiso Lajos Holec.

Po spopejvanji obadvej himn, vogrskje pa slovenske, je rejč prejkvzejo predsednik DSS Karel Holec.

»Že gezero lejt drži ta šega, ka križe, nagrobnike postavimo pokojnim, steri na drugi svejt odidejo. Sprvoga so je redli iz lesa, sledkar pa iz železa, kamna pa iz marmora. Gor na nji je napisano največkrat ime, datum, gda se je človek rodiu pa gda je mraru, kelko lejt je živo. Pa še tau, naj počiva v meri božem. Pri nas v Porabji je tau vse v slovenskom jeziki bilau napisano,

trbej stare križe obraniti pa ohraniti. Gda stoj mrgé, potistim se en čas grobi pa križi vred majo, dapa kak pozabimo na obraze, se vse menje oidi na stare grobe – leko, ka držina pa žlata preminé ali se znosi v drugo krajino – etak pa stari križi tō na nikoj pridejo.

»Če vedeti škeš, kak en narod pošūje svoje prednike, svojo preteklost, pogledni njegve cintore,« pravi István Széchenyi, je vōzdigno predsednik Holec pa etak tadale gučo:

»Državni slovenski samoupravi je fejst važno, ka se tej stari nagrobniki s slovenskimi napisi, steri so del naše slovenske kultu-

obranili od tauga, ka bi razpadnili pa preminauli. Naj baude tau tak z nami, Porabskimi Slovenci, tō, obnavljajmo se, zidajmo, delajmo nauve stene pa fundamente, zato ka samo tak leko preživemo pa ostanamo še dugo lejt Sovenci, Porabski Slovenci.«

Predsednik Holec se je zavalovogrski vladi, ka je s pejnazi tō pomagala idejo Državne slovenske samouprave, vlada v Budimpešti je dala 2 milijona 300 gezero forintov.

Spominsko stejno je blagoslovo škof Székely, steri je vernike pozvau, naj ne pozabijo se staviti pred njauv in zmoliti kakšo molitev za pokojne.

Domanji vōrnicke pa vōrnicke iz drugi vesnic pri svetoli meši

re, obnovijo, se v stenau zozidajo, pa se tak ohranijo za mlajšo, pa za tiste generacije, stere za nami pridejo. Dvanajset kamnov, dvanajset človeški žitkov, stere na žalost več nikdar nemo

(Kejp na 1. strani: Pred blagoslovitvijo spominske stejne je gučo predsednik DSS Karel Holec.)

Marijana Sukič

Foto: M.S., K. Holec in S. Eöry

Attila Kovács – o razstavi, stera kaže, kak je bilou v cajti druge svetovne bojne

Porabje so Nemci škeli raztalati na dva tala

Hlev je bil pod Nemci, hiša pod Madžari, je naslov razstave, stero so v okviru večlet-

slov naše razstave, steri guči o tom, ka je bila štala pod Nemci, ram pa pod Vaugri,

tariati na Gorenjom Seniki, tudi v cerkev so ta nazaj začnili oditi vörniki. Búdinci, Markovci in Čöpinci, steri so bili v cajti Austro-Ogrske pod monoštrskim okrajom, so bili pa priključeni k njemi. V glavnem, Vogrski rosag se je trüdo, ka bi Prekmurje vklopili v svoj politični, gospodarski in upravni sistem. Fejst brž sta bili vzpostavljeni tudi železniški povezavi, ena od Murske Sobote prejk Hodoša, druga od Lendave do Rédicsa in naprej na Vogrsko. Za Porabje je bilou fontosko, ka se je v tistom cajti vzpostavila avtobusna linija med Monoštrom in Mursko Soboto. »

Zanimivo je, ka ste na razstavi pokazali tudi kejp, na sterom se vidi, ka so ške pred bojno Nemci meli plane, ka bi en tau

»Na Gorejnjom Seniki smo se pogučavali z Jožefom Krajcarom, steri je pripovejdo o tom, kak so ga 1944. leta mobilizejrali v nemško sol-

Slovence, liki vse južne Slované, tudi Srbe in Rovate, za Vaugre. Tak bi te tudi Porabske Slovence preselili v Jugoslavijo, Vaugre iz Prekmurja pa na Vogrsko. Té plane so vrgli doj s stola majuša 1946. Znamo pa, ka se je zgodila zamenjava in so 118 gezero Vaugorov s Slovaške preselili na Vogrsko, okauli 75 gezero Slovakov pa je šlo v njihov rosag. Znamo ške, ka so bili tudi Nemci z Dolenjoga Senika vrženi v Dajčland. »

Samo ge brodim, ka tej velki politiki, gda si kaj takšoga zmišlavlajo, ne brodijo na lidi. Tvoja rodna zemla je tvoja rodna zemla, pa v šteromkoli rosagi že te živeš. Tam,

Zemljevid Neuresničeni nemški plan za nov izris meje z vključitvijo Porabja, steroga je vodo Kartografski (prva Vojaško-geografski) inštitut v Beči

dačijo. V Frankfurtu na Odri so ga Rusi zgrabili in on je v Harkovi, steri je gnesden v Ukrajini, v ujetništvu osto vse do leta 1951. Miška Ropoš iz Ritkarovec, steri je gorraso na Gorenjom Seniki, pa nam je pripovejdo, kak je tistoga cajta bilau velko srmaštvo. Nej je bilo več soli, samo tisti so jo daubili, steri so se za Hitlera prodali. »

Gda se je bližo konec bojne, so eni pa brodili o tom, ka bi bilau dobro, če bi Porabje priključili Sloveniji oziroma Jugoslovanskomi rosagi. In zavolo toga se je ta napoutila tudi Prekmurska četa.

»Ja, in tau zgodbo mamó tudi predstavleno na razstavi. Znamo, ka je v Porabji spadno partizan Alojz Škerjanc-Mirko, steroga grob je v Monoštri. Po bojni je Jugoslavija na mirovnih pogajanjih, stera so pa bila v Parizi, zahtevala, ka naj se k njoj priključi tudi Porabje, samo je nej bila uspešna. Ali je nej ostalo samo pri ton. Leta 1946 je Edvard Kardelj predlago, ka naj bi sausedniva rosaga vöminila lüštvo, nej je pravo samo

gé so tvoje korenje, tam se najbaukše čütiš.

»Sudetski Nemci, steri so po drugi svetovni bojni mogli zapistili svoj dom, majo ške gnesden svoje travme. Znamo tudi za Nemce z Vogrskoga, stero so poslali v Dajčland, pa so probali priti nazaj domau. Vido sam stare papere v arhivi v Somboteli, zapisnike iz leta 1946, gé piše, ka so bili lidgé v Porabji prestrašeni, vej pa ne vejo, ka de se z njimi zgaudivo. Čüli so, ka naj bi jih vöminili, samo oni neškejo zapistiti svojih ramov, svoje zemle. Uradniki so pisali, ka se lidge rejsan bogijo. „Csend van, senki nem mer szólni (Tijoča je, niške ne vüpa nika povedati)“, » je zapiso eden uradnik v zapisniki, če se dobro spaumnim. »

(Kejp na 1. strani iz osebnega arhiva Attila Kovácsa: Ob otvoritvi razstave v Murski Soboti, od leve: Božo Repe (vodja projekta), Attila Kovács, Darja Kerec, Bojan Balkovec, Metka Fujs in Božidar Flajšman.)

Silva Eöry

Attila Kovács (Kejp: Silva Eöry)

noga projekta z naslovom Okupacijske meje 1941–1945 gorodprli v zidini Pomurskega muzeja v Murski Soboti. V velkom projektu, v okviru steroga so evidentejrali več kak 640 kilometrov granice, stera je delila štiri okupacijske sisteme, je sodelovala ekipa zgodovinarov in geografov z Oddelka za zgodovino Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, Geografskega inštituta Antona Melika ZRC SAZU, Pedagoške fakultete Univerze v Ljubljani, Inštituta za novejšo zgodovino v Ljubljani, kak zvünesnji partner pa tudi Inštitut za narodnostna vprašanja. Attila Kovács, zgodovinar in znanstveni sodelavec na tom inštitutu, steri se je vküper z Darjo Kerec največ spravlo z granicami v Prekmurji in Porabji, je o tom neka več sprepučo za naše novine.

Znamo, ka so si slovensko ozemlje v leti 1941 raztalali Nemci, Talijani, neka maloga so daubili tudi Rovati, Prekmurje pa je pá prišlo pod Vogrski rosag.

»Rejsan je tak. Edino tri vesnice na Goričkom, Fikšinci, Kramarovci in Ocinje, gé je tistoga cajta živelo dosta Nemcov, so priključili k Nemškomi rosagi, pauleg toga pa ške en tau vesnice Serdica. Vse drugo je pa prišlo pod Vogrski rosag. Na-

je povezani glij s tem severozahodnim talom Goričkoga. Mi smo dosta odili med lidmi in v Gerlincaj so nam povedali, ka se je rejsan tak zgaudivo, ka je pri

1424. MURASZOMBAT-FELSŐLÉNYVA-SZENTGÖTHÁRD.			
X = Csak hetköznap közlekedik.			
10	4	15	15
14.20	i. Budapest déli pu. Máv (30)	c.	20.35
14.25	i. Nagykanizsa Mávaut (1420)	c.	13.45
14.29	i. Alsólényva Mávaut (1421)	c.	8.50
14.33	i. Muraszombat Korona-szálló	c.	7.35
14.37	Kiszombat	c.	7.30
14.41	Vaspolony	c.	7.25
14.44	Romafő	c.	7.22
14.49	Vasnyires	c.	7.19
14.56	Lehonér	c.	7.15
15.01	Zoltánháza	c.	7.07
15.07	Bodóhegy	c.	7.00
15.15	Vaskorpad	c.	6.54
15.20	Radófa	c.	6.48
15.20	i. Felsőlényva	c.	6.40
15.32	Útelgázas i. m.	c.	6.35
15.40	Magasfok	c.	6.23
15.53	Felsőszőlők	c.	6.15
16.07	Alsószőlők	c.	6.05
16.11	Szakonyiávi bej. út	c.	5.49
16.14	Rabótfalu	c.	5.44
16.20	Szentgöthárd Központi szálló	c.	5.41
16.30	Szentgöthárd pu.	c.	5.35
18.00	c. Szombathely Máv (10)	c.	5.25
22.47	c. Budapest k. pu. Máv (10)	c.	14.05
		c.	8.00

Vozni red busov med Mursko Soboto in Monoštrom (Kejp je biu objavljeni v novinaj Muraszombat és vidéke)

njih bila granica potegnjena med ramom in štalo. »

V cajti druge svetovne bojne se je zgaudivo tudi tau, ka so se Prekmurci in Porabci pa povezali. Ka je tau pomenilo za lüštvo?

»Tak je. O tom so nam pripovedali lidge, pa dosta je o tom že napisano tö. Marija Kozar Mukič je napisala, ka so se pa začnile vzpostavlati držinske vezi. Na Gorenji Senik se je samo v tisti štiri lejtaj priženilo sedem lidi iz Prekmurja. Pa tudi obratno je bilau. Tüdi ovači so se kraji povezali. Martinje in Trdkovo so pa priključili k no-

Porabja prišo pod njih. Ka bi leko več povedo o tom.

»Tej plani so bili napravljeni že leta 1939. Nemci so steli en velki tau zahodne Vogrske, tudi Sopron, pripojiti k sebi. Tak bi pod njihov rosag prišo tudi zahodni tau Porabja, vesnice od Gorenjoga Senika do Monoštra, granica pa naj bi bila nindri pri Ritkarovcaj. Tej plani so spadnoli v vodau po tistom, ka so se Vaugri priključili trojnomi pakti. »

Kak si že pravo, ste nej bili samo v arhivaj, liki ste odili tudi po tereni. Koga ste gorziskali v Porabji?

PREKMURJE

Ilegalne dirke

Če škemo ali nej, nauvi koronavirus vpliva na vse nas. V Prekmurju smo se že nekaj navadili, ka mammo vsakši den enoga, dva ali tri, včasi pa tudi kakšnoga več, na nauvo okuženoga. Pri tom se eni bole držijo reda, nosijo maske in se razkužujejo, drugi pa samo odmajnejo z rokav, pa pravijo, ka je covid-19 nej nekši velki beteg, liki samo malo bole krepka gripa. Če poslušas infektologe in druge padare, steri se v takše betege razmejo, pa čuješ, ka ne smemo tak na lejko gemati té viruš, steri nas že več kak pou leta drži na kratko, pa na žalost tak kaže, ka de najmenje ške telko, bar dokejč nedo najšli cepiva. Ne vem, če so na tau, ka se leko okužijo, brodili tisti, steri so en večer prišli v soboško industrijsko-obrtno cono. Nej so prišli v kakšno od fabrik delat, liki na ilegalni avtomobilski dogodek. Komandir Policijske postaje Murska Sobota Tomislav Habulin je par dni po dogodki raztolmačo, ka naj bi vküper prišlo celau 1500 lidi z okauli 700 autoni. Zavolo toga, ka je dogodek nej biu prijavljeni, so nej mogli splanejrati, ka bi poslali več policajov, samo dva ali tri autone, se pravi tiste policaje, steri so bili dežurni (ügyeletes). Oni so gledali, če lidge držijo razdaljo, pa tudi pazili, ka ne bi prišlo do kakše nesreče. Ena se je vseeno zgodila, na srečo nej vekša. Za zdaj ške neznani šofer je med dirko z autonom odpelo na pločnik, na sterom sta sejdlu dva gledalca, steriva sta se malo poškodovala. Zanimivo je, ka policaji toga dogodka spoj nej so vidli, liki se je za njega zvedlo tak, ka so eni delili videoposnetek o tom prej družabnoga omrežja na interneti.

Ta nočna dirka pa naj ne bi bila prva, liki se tak guči, ka naj bi jih bilau v zadnjih štirij lejtaj v Murski Soboti že okauli osem, letos pa naj bi bila tau že tretja.

Silva Eöry

»Moramo biti pripravljeni«

Že nekaj let prirejajo mednarodne gasilske vaje v Porabju z udeležbo prostovoljnih gasilskih društev iz Sakalovcev ter z Gornjega in Dolnjega Senika oziroma partnerskih organizacij iz

li napotili v bližnji gozd. Tam so najprej cevi nataknili na hidrant in s skupnimi močmi pogasili več žarišč. Sledila je druga naloga, ko so se raziskovalne in zdravstvene enote napotile v gozd, da bi rešile

V okviru zadnje naloge so gasilci opozorili lokalno prebivalstvo na požarno nevarnost in ljudi po potrebi tudi evakuirali.

Poveljnik Nagy je izpostavil, da je prišlo v zadnjih letih zaradi

ni, torej situacijo zvaditi s pomočjo simulacije,« je dejal glavni organizator vaj. »Tako bomo vedeli, kako se lotiti reševanja oziroma kaj nas lahko presejneti. Lahko smo veliko hitrejši

Člani PGD Sakalovci, Dolnji Senik in Gornji Senik pripadajo k Okrajni reševalni skupini Tromejnik

Na podlagi scenarija je sakalovski gozd gorel na veliki površini

Slovenije. Letošnjo skupno vajo so napovedali za začetek julija, izvedbo pa je preprečila epidemija. Z zmernim optimizmom so dogodek prestavili na 4. september, ko pa je virus spet posegel vmes: zaradi nedavnega zaprtja madžarskih meja so morala društva iz Slovenije v zadnjem trenutku odpovedati sodelovanje.

Vaje so se tako – z udeležbo članov treh domačih PGD – v Sakalovcih pričele v večernih urah. »Na podlagi scenarija je v Sloveniji izbruhnil požar, ki se je zaradi močnega vetra razširil na naše gozdne površine,« je koncept vaj orisal poveljnik PGD Sakalovci Norbert Nagy.

izgubljene turiste, ki jih je obkolil ogenj. Po zdravstveni oskrbi ranjencev je bila na vrsti tretja naloga, ko so gasilci v širini več

globalnih klimatskih sprememb do vremenskih skrajnosti. »Tako pri nas kakor v Sloveniji ali Austriji lahko pride do ekstrem-

in učinkovitejši.«

PGD Sakalovci, Gornji Senik in Dolnji Senik sodelujejo na vseh področjih, najsi gre za vaje ali resničen požar. Tri društva tvorijo Okrajno reševalno skupino Tromejnik, ki jo vodi poveljnik dolnjeseniškega PGD Imre Makoš. »Oprema reševalne skupine je nameščena na Dolnjem Seniku, gre med drugim za agregate in črpalke. Če je potrebno, v katero koli od treh vasi pripeljemo naprave, pošljemo pa tudi gasilce,« je dejal poveljnik Makoš. Razdalja med sosednjimi naselji ne presega nekaj kilometrov, njihove gozdne površine se stikajo, je dodal poveljnik Nor-

Pred usako nalogo so se zbrali vodje posameznih enot (poveljnik Norbert Nagy z megafonom)

Ponesrečenega turista prenašajo k rešilnemu vozilu, potem ko ga je našla enota za raziskovanje

Po kratki predstavitvi nalog na vaškem športnem igrišču so se prostovoljni gasilci s petimi vozi-

metrov z motorno žago podrli drevesa in tako preprečili, da bi se požar širil naprej proti naselju.

S ciljem, da bi preprečili širitev požara, so gasilci pričeli s sečnjo ogroženih dreves

nega požara, ki se zaradi stikanja gozdov lahko razširi čez meje. Moramo biti pripravlje-

bert Nagy. »Tudi število gasilcev narekuje, da sodelujemo. Okoli dvajset članov posameznega

MINISTRICA NA OBISKU PRI ŠKOFU PETRU ŠTUMPFU

lokalnega društva dostikrat ne zadostuje, s skupnimi močmi smo lahko uspešnejši.«

V gasilskem strokovnem žargonu predstavlja Porabje »belo liso«. »To pomeni, da smo od najbližjega poklicnega gasilskega poveljstva v Körmenu oddaljeni skoraj pol ure vožnje,« je razložil sakalovski poveljnik. »Dokler k nam prispe poklicna enota, je mogoče že vse zamujeno. Zato se morajo zanašati na nas, in mi – čeprav morda naš poseg ni dovolj strokoven – začnemo ukrepati, kar lahko znatno ublaži nastalo škodo.«

Porabski prostovoljni gasilci se morajo na leto večkrat izkazati tudi v praksi. »Ukrepamo predvsem v primerih poplav ali če vihar izruje kakšno drevo. Po pogostnosti sledijo avtomobilske nesreče, k sreči pa je požarov iz leta v leto manj,« je dejal Norbert Nagy in dodal, da polagajo velik poudarek na pridobitev podmladka. V Sakalovcih imajo sekcijo za osnovnošolce, obstaja pa zanimanje za poklic tudi med odraslimi – vsakoletne vaje in druženje so namreč privlačni za vse.

»Petnajst mladih in deset starejših imamo v društvu. Mladino je vse težje pridobiti, saj jo zanimajo skoraj izključno računalniki,« smo izvedeli od člana PGD Gornji Senik Adama Čuka. Na Dolnjem Seniku v gasilskem društvu deluje tudi ženska sekcija, četudi gasilstvo ni tako priljubljeno kot na primer v Sloveniji.

Podobne vaje so potrebne, da bi v resnični nevarnosti člani treh sosednjih društev lahko usklajeno skupaj ukrepali, smo slišali od vseh udeležencev. Pomembne pa so tudi zato, da bi bil prebivalec Porabja spanec mirnejši.

(Vaje so finančno podprli: Urad Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu, Fundacija Gábor Bethlen, Slovenska narodnostna samouprava Sakalovci ter soorganizatorja in članstvo.)

-dm-

Ministrica za Slovence v zamejstvu in po svetu Helena Jaklitsch se je na škofijskem ordinariatu v Murski Soboti sestala s škofom Petrom Štumpfom, ki je v okviru Slovenske škofovske konference zadolžen za vprašanja duhovne oskrbe Slovencev zunaj Republike Slovenije.

»Ob nedavnih obiskih ministric v Videmski pokrajini in v Porabju so tamkajšnji rojaki posebej izpostavili problem pomanjkanja duhovnikov, ki bi lahko maševali v slovenščini. S tem se slovenščina umika iz cerkva, posledično pa pogosto tudi iz drugih sfer javnega življenja. Tudi rojaki, ki živijo v izseljenstvu po svetu pogosto naprošajo, da bi mednje prišlo več slovenskih duhovnikov, ki so bili tradicionalno

stebri slovenskih skupnosti ter poživljali tudi kulturno in družabno življenje,« so zapi-

pomemben dejavnik tudi pri ohranjanju slovenske narodne zavesti in identitete, zato

sali v Uradu RS za Slovence v zamejstvu in po svetu.

Ministrica in škof, ki sta izmenjala tudi poglede na tekočo problematiko, sta se strinjala v oceni, da je duhovna oskrba v slovenskem jeziku izredno

je potrebno napeti vse sile in skupaj iskati najboljše rešitve za rojake v zamejstvu in po svetu.

se
Fotografija:
Škofija Murska Sobota

V PAVLOVI HIŠI SE JE PELO

V Pavlovi hiši v Potrni so na prvo septembrsko soboto, na lep sončen dan, pripravili tradicionalno srečanje pevskih zborov. Po besedah predsednice Kulturnega društva Člen 7 za avstrijsko Štajersko Susanne Weitlaner bi moralo biti že meseca junija, a so ga zaradi pandemije koronavirusa preložili na zdajšnji čas.

Poleg gostitelja, Zbora Pavlove hiše, so na dvorišču omenjene hiše zapeli še člani Mešanega pevskega zbora Društva upokojencev Beltinci (oba zbora vodi Beltinčan Matija Horvat) in instrumentalna skupina Radkersburger Festtagsmusik.

se
Fotografiji: Silva Eöry

Opravičilo

Vodstvo Držjstva porabski slovenski penzionistov na velko prosi odpusčenje od vse tisti svoji penzionistov, folkloristk pa gostov od Gorejnoga Senika do Slovenske vesi, steri so 30. avgusta 2020 več kak eno voro zaman čakali pa stražali na avtobus, steri je biu zapovedan pri VASI VOLÁN Zrt. Taši straj, panika, ka so ji preživeli z vodstvom vred, se več nikdar ne smeji zgoditi! Hvala za porazmenje!

V imeni vodstva: Klara Fodor

ŽELEZNA ŽUPANIJA

Bambi

Starejši, tisti, steri so v šestdeseti lejtaj mladi bili, se še dobro spomnijo na osvežilno pijačo (üditőital) Bambi. Tau je bilau prvo tašo piti za mlajše, ka se je v bauti leko küpilo. Bambi so po bojni, leta 1947, začnili redti, sprvoga samo dvajsti gezero glažov na leto, leta 1953 pa že sedem milijanov. Par lejt so je tak redli, ka je goba bila v štuplini, depa tau je fejt drago bilau. Zato ka za glaž Bambija so 1 forint 10 filerov prosili, s tauga je štupli 30 filerov košto. Potejm so prejkstanili pa so nauve štupline začnili redti, taše, steri na glaži ostanejo potistim, ka ga odpremo, tau so bili čatoš (steklenica z zaponko) glaži. Gda so te glaže küpci nazajnesli v bauto, nej je trbe- lo nauve gobe, štupline redti, s tejm čatom so je leko znauva zateknili.

Lüstvo je Bambi petdvajsti lejt leko pilau, do konca šestdeseti lejt, potistim so fabriko zaprli. Zato ka je prišla Coca Cola pa Bambi več niške nej kipüvo. Zdaj po šestdeseti lejtaj tak vögleda, ka znauva de se delala pijača Bambi. V Železni županiji v vesi Horvátzsidány (Htvatski Židan), gde živejo gradiščanski Hrvati, je d.o.o Art Water leta 2016 iz milijarde pa pau forintov začnila projekt Bambi. Nauvi recept je eden taši mojster vküppos-tavo, steri se že več deset lejt spravla s tejm. Vse pijače do iz naravni sestavin pa samo malo cukra baude vcujzmejšano. Več fela žmajov de se delalo, tau piti do v bautaj (40 odstotkov), v restavracijaj pa v kavarnaj (60 odstotkov) odavali. Od jeseni naprej se že Bambi po bautaj leko kipüvle, 480 forintov de košto, depa v kavarni pa v restavracijaj še dragši baude.

Karči Holec

OD SLOVENIJE...

Avstrijski kancler je obiskal Slovenijo

Avstrijski kancler Sebastian Kurz se je prejšnji teden mudil na delovnem obisku v Sloveniji. »Avstrija je bila na začetku epidemije zgled za nas, bila je med najbolj pripravljenimi državami,« je ob obisku dejal Janša, Kurz pa je poudaril pomen skupnih stališč glede prihodnosti EU. Po pogovorih in novinarski konferenci sta se premiera odpravila še na plezalni vzpon v triglavsko severno steno.

Epidemija covid-19, ki je še ni konec, je bila osrednja tema pogovorov. »Vprašanje je, kaj nas čaka med hladno sezono. Celotna Evropa se spopada s povečanim številom infekcij, a ne tako velikim številom obolelih ali umrlih kot med spomladansko sezono,« je dejal Janša in dodal: »Tò je verjetno rezultat tega, da smo se nekaj naučili, in predvsem ukrepov, ki jih sprejemajo zdravstvene oblasti.« Ob tem je poudaril, da sta se s sogovornikom dogovorila tudi za nadaljevanje tesnega sodelovanja v prihodnjih mesecih. Sebastian Kurz (obisk v Sloveniji je bil njegov prvi dvostranski obisk v tujini po začetku pandemije februarja letos) je izpostavil tudi, da potrebujemo močnejšo, konkurenčnejšo Evropo v globaliziranem svetu. Posebno pozornost je namenil tudi slovenski narodni skupnosti, s katero po njegovih besedah dobro sodelujejo. »Naš vladni program obsega številne ukrepe, kako bi to sodelovanje še okrepili. Hkrati pa bi bili hvaležni, če bi Slovenija priznala nemško govorečo skupnost v Sloveniji,« je še dejal Kurz in poudaril, da je Avstrija na tretjem mestu med gospodarskimi partnericami Slovenije in na prvem mestu po vlaganjih v Slovenijo. Ob tem je Janša napovedal, da vlada pripravlja ukrepe, s katerimi bo slovensko okolje še ugodnejše za tuja vlaganja.

Prauška na Marijin den na Verico

Porabski slovenski penzionisti smo lepo paut meli 8. septembra, na den rojstva Blajzene Device Marije. Kak mi pravimo, »mala meša« je velki krščanski svetek; Marija se je na te den narodila v Jeruzalemi poulek jezera Bethesda.

nemo razgledni stolp. Želejla nam je, naj se dobro čutimo té den. Obcestne križe so lidgé dali postaviti, če so se rejšili kakšne nevole ali preživeli kakšno nesrečo ali beteg. Z njimi so se zahvalili Bogej, ka njim je

»vodení beteg«. Tau je bilau leta 1922 ali 1924, djenau so nej vedli povedati. Na spomin so stariške dali zozidati kapejlo 1924. leta. Najprva so go dali gorposvečati 17. augustuša 1947, nejdavnik so go obnovili, se vidi, ka se brigajo za njau. S

nébi nej bilau oblakov, zrak je biu tak sivi (moder) kak maur-dje, nej bilau sparine. Lejpi razgled je biu na štajerske plamine, čisto smo vidli cerkev v Mariabildi, grad Riegersburg. Na razglednom törmi vse piše vogrski, slovenski pa nemški,

Skupina na dvorišči Magde Zadori

Pri vsakšom obcestnom križi smo molili in spejvali

Na Verico smo se iz Varaša podnek odpelali z avtobusom, med pautjov so Števančarge tó na bus staupili. Erži in Micka sta z Gorenjoga Senika prišle, z biciklini sta se pripelale po »mešnoj pauti«. Domanje članice so nas že čakale pri daumi Magde Zadori. Nauvo predsedstvo je dobro delalo, dvajsti lidi je prišlo na prauško, navekše iz Števanovec pa Verice.

pomago. Te križe so na svojom funduši, na svojoj zemlej dali postaviti ali pa na meji vesi. Gda je križ postavljeni biu, so tam mešo meli pa so ga župnik gorposvečali. Lejpa šega je, ka se prkrižimo, če demo mimo križa. Na žalost tau tó vsigdar menja lidi napravi. Križe majo vred ženske – tau je prej nej moško delo – nosijo rauže pa vužigajo svejče. Na vsisvecovo

teticov vküp smo Boga molili, spejvali.

Od kapejle smo prejk po ednoj gniki prišli nazaj na glavno cesto do križa pred Konkoličevu (Šebdjanino) ižo. Te križ je familija Konkolič dala postaviti pred svojim ramom na spomin sinej, steri je v 2. svetovni bojni spadno, leta 1945 je mrau. Té kameni križ je tó lepau vred vzeti, dosta rauž geste kaulek

ka se leko vidi od Monoštra do Gradca.

Malo cajta smo eške meli do busa, predsednica Marijana (Babi) Fodor je nas pozvala na eno mrzlo piti pri veričkoj bauti. Dobro nam je spadnilo, vej smo pa žedni gratali po pauti. Hvala njej, društvi pa seveda Magdi Zadori za pogostitev. Lejpi den smo preživeli, dobro je bilau vküp biti, v skupini

Pri Rôfcinoj kapejli so nam pripovedjali tetica Mariška Krajcar

Počinek pri veričkoj bauti

Vertinja Magda je nas z veliko radostjov pozvala in lepau pogostila z djabočnimi pogačami, pivom ino sokom. Nauva predsednica društva Marijana Fodor je nas s toplimi rečami pozdravila in tapravla, ka je gnes den sv. Marije, zatok gnes gorpiščemo križe pri pauti, Rôfcino kapejlo, mo Boga molili ino Marijine pesmi spejvali. Naslejdnje pasipogled-

spletejo vejnec iz kreppapira pa z njim okinčajo korpus. Najprva smo šli h križi, steri stogi prejk od iže Magde Zadori. Tam smo boga molili, spejvali svete pesmi pa svejčo vužgali. Pri Rôfcini kapejli so tetica Mariška Krajcar na kratko tapravli, sto go je dau zozidati pa za koga volo. Uni tó od starišov znajo, ka je ena Rôfcina dekla mlada mrla, mejla je

njega. Pá se je čula molitev, z njau smo se spaumnili na pokojnoga. Nej daleč stoji Djerglivin križ, v rama za njim zdaj živé Ema Karba. Te stari križ je iz lesa narejeni, po mojom je eden najlepši obcestni križ. Po molitvi pa spejvanji smo šli na razgledni stolp, vsi smo tagor šli. Srečo smo meli, ka je trno lepo vrejmen bilau, na

Boga moliti pa spejvati. Po pauti smo dosta pripovedjali, vej pa zavolo covid 19 se rejdko srečamo, ka nam trno fali. Dobra prilika je bila za rekreacijo tejla in duše, z lejpimi spomini smo šli domau.

(Kejp na 1. strani: Med pautjov smo se dosta pogučavali tó.)

*Margit Čuk
članica DU*

DOŠ Prosenjakovci – skor polonje mlajšov se vozi z Vogrskoga

Šaulo leko zapistijo z znanjem štirih gezikov

V preminauči novinaj smo pisali o tom, ka je tau, ka je Madžarska 1. septembra več

poslanci in vodstvi župani- je, pa ka je vesela, ka se je s skupnimi močmi pršikalo,

Po njenih rečaj je stariše potegnolo tau, ka se deca »včijo več gezikov, pauleg vogrskoga ške slovenšči- no, pouleg toga pa ške dva

kak smo jih inda svejta, pa tudi ka mamo športne, kulturne, naravoslovne in druge dneve.« Na prosenja- kovski šauli majo šaularge

Petošolca Benjamin Toth (levo) in Csörsz Egri

Ravnateljica Jožica Herman je vesela, ka se jin je pršikalo, ka se za dveji vōri na den, te, gda je šaula, gorodpre mejni prehod Prosenjakovci-Magyarszombatfa

ali menje doizaprla granice za lidi iz drugih rosagov, napravilo kar neka nevol za lidi, steri večkrat demo prejk granice. Med takšimi so mlajši tō, steri odijo z obmejnih vogrskih vesnic v Dvojezično osnovno šolo

ka njoj zdaj nej trbej več vsak- ši den svojoga sina Csörsza in njegvega sošolca Benjami- na Totha pelati 90 kilomet- rov daleč, prejk Bajánsenya, v šaulo.

Na moje pitanje, kak tau, ka je sina vpisala na prosenja-

drūgiva gezik, nemščino, stero se že v prvom razredi začnejo včiti, pouleg toga pa ške angleški gezik. Z znanjom štirih gezikov te leko zapistijo šaulo. Pouleg toga se jim vidi, kak mi mlajše včimo, malo inači,

tūdi priliko, ka vegetarijan- sko gesti dobijo, pouleg toga pa je na šauli nej tak dosta dece v razredi in se školniki in lerance leko bole posvetijo vsakšomi posaba.

Tekst in kejpji:
Silva Eöry

Zavolo koronavirusa se morejo prva kak zrankoma stauipijo v šolsko zidino, vsi mlajši zbrati pred šaulo

Prosenjakovci.

V pondejlek, 7. septembra, gda so v nauvom šolskon leti starši prvi paut meli priliko, ka svoje mlajše pripelajo prejk granice na mejnom prehodu Magyaszombatfa-Prosenjakovci (odprejti je samo za šaulare in njihove starše, in tau zrankoma med 7. in 8. vōro, zadvečarka pa med 14. in 15. vōro), je Éva Egri iz vesnice Lendvajakabfa ravnateljici DOŠ Prosenja- kovci Jožici Herman pripove- dala, ka je tudi sama pisala na več strani, med drūgim

kovsko devetletko, pa je prav- la, ka se je za té stopaj pred lejtj odlaučila po tistom, gda je vidla, kak je biu nad vče- njom na toj šauli navdušeni eden od pajdašovih mlaj- šov. Če je lani v Prosenja- kovce ojdlo ške 38 mlajšov z Vogrskoga, jih je letos že 44, tau pa pomeni, ka skor polonje šaularov, sterih je v letošnjom šolskom leti vse- vküper 102. Kak nam je že na srptoletje za naše novi- ne raztolmačila Jožica Her- man, mlajši pridejo k njim iz različnih obmejnih krajov.

Pogovori na finančnem ministrstvu

Na povabilo novega državnega podsekretarja Zoltána Istvána Marczinka so 8. septembra v Budimpešti spet poteka- li pogovori o praktični izvedbi Gospodarskega razvojnega programa Slovenskega Porabja. Udeleženci pogovora so na Podsekretariatu za konkurenčnost in območno načrtovanje finančnega ministrstva pregledali potrebne pogoje in nasled- nje korake, ki so potrebni za uspešno izvedbo gospodarskega razvojnega programa. Obenem so določili okvire pogodbe z Državno slovensko samoupravo. S porabske strani so se po- govorov udeležili Erika Köleš Kiss, slovenska zagovornica v madžarskem parlamentu, in predsednik ter podpredsednik Državne slovenske samouprave Karel Holec in Martin Ropoš.

F. Sütő

... DO MADŽARSKE

Radio Svobodna Evropa spet na Madžarskem

Radio Svobodna Evropa, ki so ga ljud- je tudi v najhujših komunističnih ča- sih poslušali, se bo vrnil na Madžar- sko. Sicer ne v obliki radijske postaje, temveč kot online multimedijški por- tal. Portal finansira kongres Združe- nih držav Amerike v tistih državah, kjer se po njihovem krši svoboda ti- ska. Direktor portala bo Gyula Csák, ki bo budimpeštansko pisarno vodil iz Prage. Novi portal bo javni medij, zato se od njega pričakuje uravnote- ženo in nepristransko poročanje. Ker gre za neprofitno dejavnost, na stra- neh portala ne bo oglaševanja.

Kolegij za nadarjene dijake – Collegium Mathias Corvinus

Šola za usposabljanje elite – Colegi- um Mathias Corvinus – bo navzoča v več kot 30 mestih po državi in v mad- žarskem zamejstvu, je povedal prejš- nji teden na predstavitveni tiskovni konferenci državni sekretar Balázs Orbán, obenem predsednik kura- torija prenovljene izobraževalne institucije. Obljubil je ideološko neo- predeljeno, toda domoljubno vzgojo. Collegium Mathias Corvinus bo v prihodnje skrbel za napredovanje kakih 10 tisoč nadarjenih mladih v devetnajstih županijskih središčih in v šestnajstih mestih v madžarskem zamejstvu. Cilj je, da se izoblikuje specialno izobraževalno omrežje, v katerem se bo usposabljala madžar- ska politična, gospodarska in kultur- na elita naslednjih desetletij. Državni sekretar je izpostavil, da je to strateš- ko vprašanje nacionalnega obstoja. Finančno podlago za delovanje pre- novljene institucije, ki bo naslednje leto stara 25 let, je zagotovila vlada, saj je madžarski parlament že aprila sprejel odločbo, da bo vlada po 10 odstotkov svojih delnic, ki jih ima v podjetjih MOL in Richter Gedeon (farmacevtsko podjetje), predala kuratoriju Collegiuma Mathias Corvinus.

V šolah anglosaškega tipa se bodo lahko učenci izobraževali že od 10. leta starosti, same šole in raziskoval- ne delavnice bodo vodili profesorji in strokovnjaki, ki bodo v raziskave vključili tudi dijake. V teh institucijah si ne bodo prizadevali za masovno iz- obraževanje, temveč za individualno in za pouk v majhnih skupinah, je povedal na tiskovni konferenci Zoltán Szalai, direktor institucije.

»Drügo ne djejo, samo repo ...«

Stariške so nej dopistili, ka bi se ženila, nej njeni pa nej od moža, steri so v županiji Veszprém bili doma. Vejn zato, ka je ona še fejst mlada bila,

ro vidim.

»Tau je že davnik bilau, dja sem na tjejp, moja mati, tetica iz Sakalovec, z Otkovec mati pa oča od ravnateljice Agice

Magdi Zadori je sama ostala, eden sin je v Pešti, drugi pa v Števanovci

drüga družina pa bogatejša bila, vekši pavri so bili pa vekši grünt so delali kak oni doma na Verici. Depa itak sta najšla priliko, kak sta se leko tak zdala, ka so stariške spoj nej paulak bili. Pa tak, ka bi ona še nücala dovoljenje od starišov, zato ka nej bila še osemnajset lejt stara. Drügo leto 15. janura baude šestdeset lejt tauma, ka sta se zdala, žau, tau je

Holec.«

- Vaša mati so iz Otkovec bili, oča pa iz Verice?

»Mati so iz Otkovec bili, depa očo so samo tøj na Verici gorarčili, on je nej se valaun bejo. Njij je več bilau, depa vsikši je drügo mater emo, edni so na Slaskom bili, eden na Nemškom pa te še tū pa tam. Mojga očo so tū na Verici pri Kolmani gorarčili, zato smo mi tam

Držina pri križi, steroga je Magdina mama vred mejla, dokeč je ladala

mauž več nej zadaubo, menje kak edno leto je falilo, ka bi leko svetila. Magdi Zadori je ta ženska, deklško je Šömenek, depa kak pravi, tau niške ne vej, njau so v cejlo življenji, samo Zadori zvali.

- Tetica Magdi, najstarejši kejp, ka smo ga najšli pri vas doma, je tisti, gda ste pri prvom preščiščavanji, če dob

erbali, gda so starci tapomrli. »Kak se vi po iži zovete?

»Edni nam tau pravijo, ka Žlarini, vejn zato, ka dja sem se pa tam naraudila. Pri Kolmani je bejla edna dekla, stera je beteg rahitis (angolkór) mejla. Ona je v cejlom življenji nej mogla dola s postele. Njeni oča je te ram sam, s svojimi rokami zozido. Zato, ka če oni

tamrdjejo, te tisti, steri de tau dekle tarano pa opravlo, za šetja te ram dobi. Tak so te moji stariške te ram dobili pa so se prišli.«

- Na taum kejp, če dobro vidim, je vaša družina, nej?

»Tak je, oča pa mati, Nanin Djoli, Vilak pa Djirejšin Karči, tau je te bilau, gda so te križ tū pred našim ramom obnavlali. Te križ so večkrat kaj popravlali pa farbali, moja mami ga je pa opravlala, dočas je ladala.«

- Sto so tej mlajši na ednom küpi?

»Tau so verički mlajši, steri so v šaulo odli.«

- Kama?

»Se na Verico. Sveta Marija, kelko je nas bilau tistoga reda. Na srejdí školnik Súlyok stoji, steri je leta 56 vö z rosaga odejšo. Zdaj kak gledam, s tauga je spoj dosta vö z vesi odišlo, par nas je bilau, ka smo doma ostali. Dja sem spoj rada v šaulo odla pa spoj dobro sem se včila. Namé so v Pešt steli poslati se včit, samo stariške so nej dovolili, še tak nej, ka bi štipendijo daubila. Stariške so edno kravo meli, delati zato trbelo, pejnaz pa nej bilau, kak do te za menov odli, je oča pravo. Drügo pa tau, ka dja sem sama bejla, nej sem mejla nej brata pa nej sestro, zavolo tauga bi dja tő težko na sama njala stariše. Tak sem te v židano fabriko odla delat, vejš, kelkokrat, gda je kmica bila, sem se še od svoje tenje zbojala, gda sem iz Števanovec pejški ušla domau. Tau je dobro bilau, ka so sodacke bili pa smo vedli, gda se menjavajo, gda dejo ta ali nazaj, te sem se nej bojala, gda so oni paulek bili.«

- Je eden kejp, edno srce, gde ste vi pa vaš mauž še v sodačkom gvanti dolavzeta.

»Moj mauž je leta 59 se prejšo za sodaka, dja sem pa 58. leta vö iz šaule prejšla. Potejn sva se spoznala, dja sem še spoj mlada bejla, samo šestnajset lejt stara. Zato je Ferencina Ana fejst v nevauli bejla, gda

sva se zdavala z možaum, ka bi trbelo od starišov dovoljenje, aj me leko mauž vzeme, samo oni so nej steli.«

Njeno prvo pečičšavanje

- Steri stariške so nej steli?

»Najprvin od moža, sledkar pa že moji stariške tő nej. Zavolo tauga vnoči v pau dvej pri Casarni je naja zdala Ferencina Ana, eden svedok je bejo povelnik vojašnice, drügi pa Žlarin Vili. Še sledkar je večkrat prajla Ana, gda je še delala,

čüti nej steli. Mojoma možej so še edno bogato dekle vödebrali, zato ka mi smo tistoga reda doma spoj tak srmaško

žejvali. Oni so doma konje pa velki grünt meli, mauž je doma mogo delati. Tau je dočas tak bilau, ka se je nej zvedlo, ka sem kusta, potistim so privolili, depa še te nej naletja.«

- Ka je bilau potejn?

»Potejn sva se ženila, depa zaman sva valas poslala stariške so nejprišli pa nej sestra pa nej brat. Natau je Markovič pop pravo, ka je več nej mladi, depa tašo še nej bilau, ka bi stariške nej bili na

gostüvanji. Prvo paut so te prišli, gda se je vekši sin Miši naraudo. Moja mati je te šonko pa repo tjöjala, depa oni so tau nej poznali, gda so domau prišli, so prajli, ka tau taša srmaška ves, ka tam drügo ne djejo, samo repo. Dosta nevaul sva mela, depa müva z možaum

Na Verici so gnauksvejta meli svojo šaulo, vej čüda, nej pa mlajšov je tő dosta bilau

samo aj se, Baug vari, vö ne zvej.«

- Ka so stariške prajli, ka ste se tak na črno zdala?

»Nej so vedli, niške je nej vöovado, samo sledkar, zato ka potejm vsikši domau üšo, dja k nam, mauž pa v kasarnjo. Gda je dolazaslüžo vojsko, te sva kak dja tak on doma tapravla, samo od tauga so stariške ranč

sva lopau živela. On je v kosavno fabriko odo delat, dva sina sta se naraudila, obadva že na svojom živeta. Vidiš, zdaj gda bi že vse dobro bilau, lopau bi še leko živela, mauž je mrau pa sama sem ostala.«

(Kejp na 1. strani: S pokojnim možaum na zlati poroki.)

Karči Holec

Od Gorenjoga Senika do Garbolca - 3.

GESTI OD PONCIHTROV, VINO ZA SIVE FRANKE

Med svojim kltivanjom po zahodnoj Vogrski smo prišli v krajino Hanság, v okaulico jezera Fertő. Inda svejta je bilau tau edno veuko müzge, na šterom eške gnesneden najdemo posebne rastlike ino stvarine, depa etnološke ino kulturne vřednosti tő. Tam so na začetki 1990-i lejt stvaurili Narodni park Fertő-Hanság.

Stara legenda pravi, ka so kauli varaša *Kapuvár* v 18. stoletji ribiči pri vodej najšli ednoga osemlejnoga pojbiča, šteri je nej trpo gvant ino djo senau pa slamo. Istóka Hanya so odpelali na grad,

tam srečavajo večféle kulture, gnes po vesnicaj svojo tradicijo eške itak gordržijo Madžari, Nemci ino Rovati. V etoj krajini dosta takši vesnic geste, štere so zavolo svoji zidin en tau »svetovne erbe« gratale, povejmo vési Sarród ali Fertőszéplak.

Poštija med Sopronom ino *Fertődom* na dvaje seče krajino, zatok so tam zozidali betonske stené ino poti, po šteraj leko žabe prejk odijo. Gda pridemo v vés (nekdešnjo Eszterházo), leko skaus veuke kovane železne dveri staupimo do dvorca (kastély) držine Esterházy. V »vogr-

mom«, simbolom Soprona. Na Glavnom trgi stogi »Kozina cerkev«, o šteroj legenda pravi, ka je prej edna koza na pašnjeki najšla edno lado z zlatom - s tisti penez so zozidali tau Božo izo. V dvej Esterházya palačaj v centri si leko poglednemo rudarski ino gozdarski muzej, vředno pa je videti dvej sinagogi ranč tak.

V Soproni že više stau lejt redijo pivo, na domačijaj kauli varaša pa na furt več mejstaj odavajo žmano vino. Najbole erična je »modra frankinja« (kékfrankos), štera je svojo ime v cajtaj Napoleonovi bojni dobila. Cuj dobro prija gesti od nemški »poncihtrov«, štero ime pride z rejči »Bohnenzüchter« ali »gazde, šteri gra pauvajo«.

Prauti djugi pridemo v méke bregé *Lövérék*. Na srejdj ednoga veukoga botaničnoga gračenka stogi nekdešnja sodačka šaula, štera je po prvaj svetovnojbojni mesto dala viskoj rudarskoj šauli z varaša Selmechánya (gnes na Slovaškom). V eti bregaj vsikšo leto držijo eričen festival VOLT, na šteroga má šegau priti više stau gezero lüdi. (Letos je program zavolo koronavirusa taausto.) V bregaj *Lövérék* gestejo kaupance tő, v šteraj se leko vračimo s pomočjauv dobre klime.

V čudovitnoj krajini stogi varaški tau *Brennbergbánya*, gde so na srejdj 18. stoletja oprli prvi rudnik kulna v rosagi. V tistoj cerkvi znautra geste edna krčma tő, v štero leko lüstvo odi že od cajtov socializma. Erična vesnica je eške *Balf*, gde so med drugov svetovnov bojnov eden delovni lager meli - tam je mrau pisatel Antal Szerb. Poznana mineralna voda s té vési se leko koštava pri ednom stüdenci.

Na grajnci med Sopronom ino (gnes avstrijskim) St. Margarethem najdemo *Sopronsko mesto Panevropsko-*

ga piknika, šteroga srečanja ciu je bilau stvaurjenje edne Evrope brezi mejé. Augustuša 1989 so tam lidgé z Nemške demokratične republike (NDK) prejkvdarili »železno fijanko«, vogrski graničarge pa so nej strejlali na nji. Turisti se leko gnes s Soprona pripelajo z ednim »oldtimer« Trabantom ranč tak ino se tak spominajo z nostalgijov. Bregauvge nad vesnicov *Fer-*

dajcami sedi«. Zatok je gnes zvonik cerkve postavljen s strani. Držina Széchenyi je dala posaditi više dvej pa pau kilometrov dugi lipov drevored, v kripi na cintori pa počivata István Széchenyi z ženauv Cresscenciov. Na njija grobi vsikdar dosta friški vencov geste.

Daleč od varašov, v vesni-

Pogled na Sopron s Požarnoga tőrma - na srejdj »Kozina cerkev«

tőrákos so stari 12 miljaunov lejt, njini vapnasti kamen so duga stoletja vőkopali. Gratale so veuke naravne dvorane, štere so dobile več funkcij: tam se leko čüdivamo grauboveukim indašnjim ribam s plastike, že dugo pa v kamnolomi (kőfejtő) klasične koncerte tő držijo. Z vési pela mali električen cug, s šteroga si leko poglednemo sramotilni steber (pellengér), šteri je edini na Vogrskom na prausotom gorausto.

Če se napautimo nazaj prausti notranjosti rosaga, pridemo v vés *Nagyecenk*. Tam vse guči o držini Széchenyi, štera je zozidala dvorec (kastély). V etoj vesnici geste eden muzej lokomotiv, v etoj krajini pa se leko ranč tak malo pelamo z muzejskim cugom. Gda je »najveksi Madžar«, István Széchenyi vüdo, kak lagvo cerkev vövidi, je obečo, ka dá zozidati nauvo. Svojom arhitekti Miklósi Ybli je tanačivo, aj tőrem nede nad dverami kak liki »gaus nad

ci *Pusztacsalád* leko eške gnauk srečamo toga veukoga reformnoga političara. Na srejdj vési stogi kip, na šterom piše, ka so ga postavili svetoma Števani. V istini pa je tau spomenik Istváni Széchenyini, šteroga pa so zavolo trde rauke avstrijskoga cesara v 1860-i lejtaj v najmenjšoj ino najbolje skritoj vesnici v krajini prejkдали.

Poštije za picikline so kauli jezera Fertő duge 120 kilometerov. Če pa mamovolau, leko »krajino Istóka Hánya« spoznamo s kenunami tő. Zrankoma leko poslušamo, kak se ftiči prebidjavajo, mamopa mogaučnost za ribe loviti ranč tak. Večer nas čaka center Soprona s svojov indašnjov atmosferov, od vinski gazd pa leko vöopitamo tau tő, zakoj so nekda baukša vina sodakom Napoleona samo za njine »sive peneze« odali.

-dm-

foto: mtu.gov.hu in pixabay.com

Gda se večer posvejtke vužgéjo v Esterházya dvorci v Fertődi ...

po ednom leti je začno kűjanoráno gesti ino vögledati kak eden človek. Gnauk pa je samo skočo v Rabo ino so ga več nikdar nej vidli.

Jezero Fertő je s svojimi 310 km² tretja najvejša stoječa voda v Srejdnoj Evropi, na skoro 90 procentaj je pokrito z igarcov. K Madžarskoj sliši samo edna tretjina jezera, štero je zveksoga globko samo 50-60 cm. V zgodovini je večkrat vöposenilo, donk najdemo na njem dosta rejtiki ftičov. (Na gausti tam počiva več deset gezero gosi.) S kauliške zemlé že više 160 lejt vőkopajo šoto (tőzeg), s šterov so inda svejta küirili, gnes pa v njau rauže sadijo.

Če rejsan je krajina kauli jezera Fertő gnes v dvej rosagaj, se go donk ne smej na dvaje talati. Že osem gezero lejt se

skom Versaillesi« so prvi svetek držali leta 1770, vekši tau svojoga aktivnoga žitka pa je v Fertődi preživo eričen komponist Joseph Haydn. Gnes se dosta mladi parov oženi v dvorci, kauli šteroga eden veuki engliški park geste.

Med bregami se skriva dolina potoka Ikve, v šteroj leži varaš *Sopron*. Tam najdemo ostaline foruma rimske Scarbantie, stenau kauli ramov s srejdnojga vōka, baročne pa renesančne varašanske iže ino palače z 19. stoletja. Po prvaj svetovnoj bojni so leko lidgé Soprona odebrali svoj rosag, na referendumi so se odlaučili, aj njini varaš dale ostane na Madžarskom. Od tistoga mau zovéjo mesto »varaš vörnosti«.

V središču leko pridemo prejk dveri pod »Požarnim tőr-

TRDA KRV V MALI GLAŽAJ TEČTI ZAČNE

V tretjem kedni prvoga gesenskoga meseca, bole djenau 16. septembra, sveti svoj den **sveti Ciprijan (Szent Ciprián)**, šteri je živo v sôvernoj Afriki na sređi 3. stoletja. Biu je sin bogate držine v varaši Kartago, stariške so ga dali dobro vônavčiti. Po dugi pogučavanjaj s padašom, duhovnikom Cecilijom je gorvzeu krščanjsko vôro ino sam tó grato dūšni pastér, za en malo pa

so ga odebrali za pūšpeka. Pod cesarom Decijom so začnili strašno preganjati krščenike, vnaugi so zapūstili svojo vôro ino darūvali balvanom. Pogange so kričali: »Lūčite Ciprijana pred oroslane!« Zavolo toga se je skriu ino na skrūma, s pismi ravno svojo Cerkev.

Gda je leko nazajprišo v Kartago, je Ciprijan v cajtaj kūge pomagó betežnikom ino srmakom. Nauvi cesar Valerijan

pa je pá začno lauviti krščenike ino pūšpek je mogo med prvimi pred birovijo staupiti. Vô so ga zagnali z varaša, Ciprijan pa je v senjaj vūdo, ka more gratati Kristošov mantrik. Gda ga je nauvi prokonzul nazaj v Kartago pazvzo, so ga osaudili na smrt s sablov. Ciprijana je na slejdnjo paut sprevajalo trnok dosta lūdi, na ednom pauli so ma glavau krajsekli. Na tistom mesti so postavili edno cerkev, štero pa je kisnej na nikoj djalo lūstvo Vandalov. Ciprijan je biu teolog ino pisatel tó, zatok ga vidimo na dosta kejpaj s knjigov ino palmov.

Sveta Ljudmila (Szent Ludmilla) je živejla v cajtaj sveti bratov Cirila ino Metoda, v 9.

stoletji na češkoj zemlej, njeni den svetimo ranč tak 16. septembra. V mladi lejtaj se je nej brigala za krščanjsko vôro, vej so go pa tomačili takši nemški misijonari, šteri so steli posvejtno mauč tó meti. Trnok mlada se je oženila s češkim knezom (fejedelem) Borivojom, šteri je gorpoisko Cirila ino Metoda, gda sta na Moravskom oznanjala evangelij v doma-

nila za pravične voditele, najlepší cvejt je grato njeni vnūk sveti Venčeslav. Bila je mati siraut, trauštala je dovica ino gorpoiskala robe, zatok go je lūstvo trnok rado mejlo.

Edna njena nevoškēna sneja pa je na njeni dom poslala dva človōka, šteriva sta Ljudmilo zadavila. Gda je štiri lejta kisnej Venčeslav vladar grato, je dau tejló svoje stare matere pripelati v Prago. »Mati češkoga naroda« eške itak tam počiva, Čehi go majo za svojo patronuškinjo. V Sloveniji sploj dosta žensek ime Ljudmila nosi.

17. septembra svetimo den **svete Hildegarde (Szent Hildegárd)**, štera je bila nemška apatica v 12. stoletji. Bila je edna od prvi žensek, štere so se na Zahodi spravljale s pisanjom muzike. Če rejsan je nej bila vônavčena komponistka, slišijo njene »antifone« med najbaukša glasbena dela v srejdnoj vōki.

Cejli žitek Hildegarde z Bingenja je biu pun z mistikov, dostakrat je mejla videnja (jelenése). Ojdla je po cejló Evropi ino vseposedik včila, tau pa je bilau za tiste cajte trnok špajсно. Sploj dosta je znala o teologiji, padarstvi, botaniki, astronomiji, gezikaj ino muziki. Z njeni knjig »Materia Medica« leko spoznamo, kak so v srejdnoj vōki vračili ludi, vej so pa tau prve padarske knjige s tisti cajtov. Njeni verši so med najbaukšov poezijov v srejdnoj vōki, pisala je hvalnice ino misterije ranč tak.

Hildegarda se je naraudila kak deseto dejte v držini ednoga nemešnjaka. V svojom ausmom leti je odišla v benediktinski klaušter, po dvatrestom pa gratala opatkinja. Zavolo svoji betegov je začnila vkūpklasti knjige »Spoznavaj paut«, v šteraj je dojspisala svoje vizije. Gda je pápa Evgen III. pripozno, ka so videnja Hildegarde istinska, je grato njeni

klaušter Rupertsberg pravo prauškarsko ino kulturno mesto. Eške pri svojom šestdesetom leti je nej počivala: ojdla je na misijonarske poti po cejlom tedešnjom Svetom rimskom cesarstvi, zmejs pa je dala zozidati eške klaušter v Eibingeni. Svoj mér je najšla pri 73 lejtaj, osem lejt kisnej pa je zapūstila té svejt. Kak svetnica je - zavolo svoji knjig o vračenji z rastlikami - patro-

krajsekli. Gda so ga pokopali v katakombe, so tistivi dveji mali posaudi dali k njegvoma mrtvoma tejlí.

Gda je inda svejta vulkan Vezuv odjen plūcko, je lūstvo v procesiji kauli nosilo zemelske ostanke svetnika ino brodilo, ka je od nevole rejšeno po njegvoj priprošnji. Vörnícke eške gnes vkūppridejo na njegve tri svetke v katedrali, tam molijo ino spejvajo.

Na glaven oltar vódejejo glavau Januaria ino dva glaža s trdov krvjavu - štera za en malo tečti začne, te pa pá trda grata. Tau čūdo čednjaki eške gnes ne vejo raztomačiti.

Sveti Januarij se je po legendi naraudo v Napolji na sređi 3. stoletja, kisnej pa grato duhovnik ino pūšpek v bližanjom varaši Beneventi. Gda so v cajti cesara Dioklecijana njegve tri padaše nutzaprlí, je na

»Ge sem pepeu s pepela, pra s praja, štera samo tau gučim pa pišem, ka mi je vcepiu nekaj drugi,« je o sebi povōdala sveta Hildegarda, štero zovejo »prorokinja Germanije« tó

nuškinja zeliščni gračenkov (gyógynövénykertek).

Če štoj kočak malo pozna Napolj, vej, ka za tisto lūstvo znamenūje kapejla na pravoj strani njine katedrale: posvečena je **svetoma Januariji (Szent Januáriusz)**, šteroga taljanski »san Gennaro« zovejo. Nad kapejlov piše: »Sveti Januarij je s čūdov svoje krvi rejšo varaš od gladi, bojne, kūge ino odnja z vulkana Vezuva«, relikvije toga svetnika čestijo v Napolji že od 5. stoletja. Na tri njegve največše svetke njegva strdjena krv - štero držijo v dvej mali glažaj - začne prej tečti. Tradicija pravi, ka je krščenica Evzebija v teva dva glaža vlejala malo krvi svetoga Januaria, gda so ma glavau

skrūma odo v vauzo ino tam traušto krščenike. Gnauk pa so ga zgrabili ino odpelali, donk pa je nej zatagiu svojo vôro. Strašanjsko so ga mant-rali, po tistom pa ga ličili v amfiteater med divdje stvarine - de so ga pa té nej raztrgale. Zavolo toga so ma odsekli glavau.

Na kejpaj stogi sveti Januarij kak pūšpek s sablov med stvarinami ali pa ga namalajo z dvōma glažoma njegve krvi. V Napolji ga čestijo kak svojoga veukoga patronuša, o svojom žitki v taljanskoj emigraciji pa je vogrski pisateu Sándor Márai napiso roman »Krv san Gennara«.

-dm-
ilustraciji:
Szilveszter Bartkó

SPORED SLOVENSkih TELEVIZIJSKIH PROGRAMOV

**OD 18. SEPTEMBRA
DO 24. SEPTEMBRA**

PETEK, 18.09.2020, I. spored TVS

6.20 Kultura, Odmevi, 7.00 Dobro jutro, Poročila, 10.05 Ugrižnimo znanost: Do kdaj bomo še imeli nafto?, oddaja o znanosti, 10.35 TV-izložba, 10.50 Danes dol, jutri gor: Resni pogovori, slovenska nanizanka, 11.30 Vem!, kviz, 12.00 Globus, 12.30 Točka preloma, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.35 TV-izložba, 13.50 Zvezde velikega platna: Claudia Cardinale, britanska dokumentarna serija, 14.35 TV-izložba, 14.50 Prislunimo tišini: Sluh rehabilitiramo s tem, da ga ojačamo!, 15.05 Mostovi - Hidak, magazinska informativna oddaja, 15.35 Otroški program: Op! 16.20 Čist zares: Bio, eko in veganska kulinarika, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.30 Slovenski magazin, 17.55 Duhovni utrip, 18.10 Pujsa Pepa: Izpad elektrike, risanka, 18.20 Vem!, kviz, 18.57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.00 Slovenski pozdrav, narodnozabavna oddaja, 21.25 Na lepše, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 22.55 Kinoteka: Zvezde velikega platna: Clint Eastwood, britanska dokumentarna serija, 23.45 Dnevnik Slovencev v Italiji, 0.10 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 1.05 Napovedujemo

PETEK, 18.09.2020, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Napovedujemo, 9.15 Videotrak, 10.10 Dobro jutro, 12.50 O živalih in ljudeh, izobraževalno-svetovalna oddaja, 13.30 Na vrtu, izobraževalno-svetovalna oddaja, 13.55 Poletni koncerti iz naših krajev - Ansambel Saša Avsenika s komorno skupino godal Simfoničnega orkestra RTV Slovenija, 15.00 Kolesarstvo - dirka po Franciji: 19. etapa, 18.10 Po etapi, analiza dirke po Franciji, 18.40 Športno plezanje - mednarodno tekmovanje Triglav the Rock, reportaža, 18.55 Videotrak, 20.00 Nebo: Veseli četrtek, španska nadaljevanka, 21.10 Oupana, nemško-francoski film, 22.55 Zadnja beseda!, 23.45 Videotrak, 0.45 Info kanal

SOBOTA, 19.09.2020, I. spored TVS

6.15 Kultura, Odmevi, 7.00 Otroški program: Op! 10.05 Infodrom, poletje 2020: Otroški poročevalci, informativna oddaja za otroke in mlade, 10.20 Osvežilna fronta: Maščevanje, oddaja za mladostnike, 10.50 TV-izložba, 11.05 Ugrižnimo znanost: Do kdaj bomo še imeli nafto?, oddaja o znanosti, 11.40 Tarča, 12.40 NaGlas! 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.25 O živalih in ljudeh, izobraževalno-svetovalna oddaja, 13.50 TV-izložba, 14.10 Tipično slovensko: kozolci, dokumentarni film, 14.50 Prislunimo tišini, 15.00 Dolga alpska transverzala: Glava in noge, francoska dokumentarna serija, 16.00 Naš vsakdanji kruhek: Dve muhi na en mah, slovenska nanizanka, 16.30 Na vrtu, izobraževalno-svetovalna oddaja, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.20 Ambienti, 17.45 Zadnja beseda! 18.35 Ozare, 18.40 Erika: Skrivnostno topljenje, risanka, 18.57 Dnevnik, Sobotni dnevnikov izbor, Utrip, Šport, Vreme, 20.00 Joker, kviz, 20.55 Kaj dogaja? 21.20 Poročila, Šport, Vreme, 22.00 Deklina zgodba (III.), ameriška nadaljevanka, 23.10 Sedmi pečat: Matura, koprodukcijski film, 1.15 Dnevnik Slovencev v Italiji, 1.40 Dnevnik, Sobotni dnevnikov izbor, Utrip, Šport, Vreme, 2.35 Napovedujemo

SOBOTA, 19.09.2020, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Videotrak, 7.00 Najboljše jutro, 8.30 Pričevalci: Emil Zonta, 11.05 Danes dol, jutri gor, slovenska nanizanka, 12.15 Kajak-kanu - evropsko prvenstvo: slalom na divjih vodah, 13.50 Bolnišnica New Amsterdam (II.), ameriška nadaljevanka, 15.00 Kolesarstvo - dirka po Franciji: 20. etapa, 18.40 Po etapi, analiza dirke po Franciji, 19.10 Kajak-kanu - evropsko prvenstvo: slalom na divjih vodah, 20.05 Saljut 7, ruski film, 22.00 Zvezdana: Vam povem zgodbo?, 22.40 »Mi, sever - We, the north«, glasbeni film o ustvarjanju Gala Gjulina v Kanadi, 23.50 Videotrak, 0.50 Info kanal

NEDELJA, 20.09.2020, I. spored TVS

7.00 Živ žav, otroški program, 10.05 Govoreči Tom in prijatelji: Temna skrivnost, risanka, 10.15 Špasi učitelj: Kros, nizozemska otroška nanizanka, 10.40 TV-izložba, 11.00 Italijanska kuhinja s Catherine, oddaja o kuhanju 11.25 Ozare, 11.30 Obzorja duha: Življenje kot igra, svet kot igrišče - 30 let ZSKSS, 12.05 Ljudje in zemlja, izobraževalno-svetovalna oddaja, 13.00 Prvi dnevnik,

Šport, Vreme, 13.25 Slovenski pozdrav, narodnozabavna oddaja, 14.45 Na lepše, 15.20 Nikec, francoski film, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.20 Vikend paket, 18.40 Šola za pošasti: Očka zamuja, risanka, 18.50 Mali Timotej: Drobec Zemlje, risanka, 18.57 Dnevnik, Politično s Tanjo Gobec, Zrcalo tedna, Šport, Vreme, 20.00 Med nami, norveška nadaljevanka, 20.45 Intervju, 21.30 Poročila, Šport, Vreme, 22.00 Buda v Afriki, južnoafriško-švedski dokumentarni film, 23.40 B. Smetana, Vltava (Simfonični orkester RTV Slovenija), 23.55 Dnevnik Slovencev v Italiji, 0.20 Dnevnik, Politično s Tanjo Gobec, Zrcalo tedna, Šport, Vreme, 1.15 Napovedujemo

NEDELJA, 20.09.2020, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.20 Videotrak, 7.15 Duhovni utrip, 7.30 Koda, izobraževalno-svetovalna oddaja, 8.05 Glasbena matineja, 9.55 Danes dol, jutri gor, slovenska nanizanka, 11.30 Ambienti, 12.05 Kajak-kanu - evropsko prvenstvo: slalom na divjih vodah, 13.25 Otroci Sredozemlja: Španija, 14.30 Kajak-kanu - evropsko prvenstvo: slalom na divjih vodah, 16.25 Avtomobilnost, 17.00 Kolesarstvo - dirka po Franciji: 21. etapa, 19.00 Po etapi, analiza dirke po Franciji, 20.15 Nogomet - državno prvenstvo: Mura: Gorica, 4. kolo, 22.35 Žrebanje Lota, 22.45 Vikend paket, 0.00 Zvezdana: Vam povem zgodbo?, 0.40 Kaj dogaja?, 1.05 Videotrak, 2.05 Info kanal

PONEDELJEK, 21.09.2020, I. spored TVS

6.30 Utrip, 6.45 Zrcalo tedna, 7.00 Dobro jutro, Poročila, 10.05 Obzorja duha: Življenje kot igra, svet kot igrišče - 30 let ZSKSS, 10.40 TV-izložba, 10.55 Danes dol, jutri gor: Inteligentni sesalec Stane, slovenska nanizanka, 11.30 Vem!, kviz, 12.00 Intervju, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.35 TV-izložba, 13.50 Amsterdam, London, New York - trije veličastni: Zlata doba (1585-1650), francoska dokumentarna serija, 14.50 S-prehodi: Bojan Brezigar, 15.20 Rojaki, oddaja o zamejcih, 15.30 Dober dan, Koroška, 16.00 Otroški program: Op! 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.30 Kulturni vrhovi: Vesela in žalostna gora v Mirnski dolini, dokumentarna oddaja, 18.00 Malčki: Vodne igre, risanka, 18.05 Čebelnice: Zgodba o levu, 18.20 Vem!, kviz, 18.57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.00 Tednik, 21.00 Studio City, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 22.50 Pisave: Aleš Berger, Andrej Brvar, 23.30 Glasbeni večer, 0.15 Dnevnik Slovencev v Italiji, 0.40 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 1.35 Napovedujemo

PONEDELJEK, 21.09.2020, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Napovedujemo, 10.20 Videotrak, 11.15 Dobro jutro, 13.40 Prislunimo tišini, 14.10 Inside - Offside: V zaledju predsodkov: Vezan, dokumentarna oddaja, 14.35 Na lepše, 15.20 Zadnja beseda!, 16.35 Prava ideja!: Lupit Pole, proizvajalec plesnih drog, 17.05 Ljudje in zemlja, izobraževalno-svetovalna oddaja, 17.50 Vitanje v veselju: Sunita, dokumentarni film, 18.55 Videotrak, 20.00 Dobrodelna prireditve Olimpijskega komiteja Slovenije, 21.00 Dediščina Evrope: Umetnost Skandinavije: Temna noč duše, britanska dokumentarna serija, 21.55 Mahatma Gandhi - velika duša, francoska dokumentarna oddaja, 22.50 Kam, kratki igrani film AGRFT, 23.10 Prespana pomlad, kratki igrani film AGRFT, 23.35 Videotrak, 0.35 Info kanal

TOREK, 22.09.2020, I. spored TVS

6.20 Kultura, Odmevi, 7.00 Dobro jutro, Poročila, 10.05 Pisave: Aleš Berger, Andrej Brvar, 10.35 TV-izložba, 10.50 Danes dol, jutri gor: Komanda mora bit!, slovenska nanizanka, 11.25 Vem!, kviz, 11.55 Tednik, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.35 TV-izložba, 13.50 Dolga alpska transverzala: Glava in noge, francoska dokumentarna serija, 14.45 TV-izložba, 15.00 Duhovni utrip: Superknjiga, 15.20 Kanape - Kanapé, oddaja za mlade, 15.50 Otroški program: Op! 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.30 Koda, izobraževalno-svetovalna oddaja, 18.05 Kalimero: Zmedeni zbor, risanka, 18.20 Vem!, kviz, 18.57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.00 Joker, kviz, 20.55 Kako je Solidarnost spremenila Evropo, nemška dokumentarna oddaja, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 22.50 Pričevalci: Kajetan Gantar, 0.30 Dnevnik Slovencev v Italiji, 0.55 Dnevnik, Slovenska kronika,

Šport, Vreme, 1.50 Napovedujemo

TOREK, 22.09.2020, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Napovedujemo, 11.00 Videotrak, 11.55 Dobro jutro, 14.35 Slovenski magazin, 15.00 Avtomobilnost, 15.50 50 let Hale Tivoli, dokumentarni film, 16.45 Joker, kviz, 17.55 Voyager 127AU/dr. Anton Mavretič, dokumentarni film, 18.55 Videotrak, 20.00 Povezani svet: Zmagovalec pobere vse, britanska dokumentarna serija, 20.55 Prava ideja! 21.25 Molitev, francoski film, 23.10 NaGlas!, 23.30 Videotrak, 0.30 Info kanal

SREDA, 23.09.2020, I. spored TVS

6.20 Kultura, Odmevi, 7.00 Dobro jutro, Poročila, 10.05 Koda, izobraževalno-svetovalna oddaja, 10.40 TV-izložba, 11.00 Danes dol, jutri gor: Danes na zdravje, jutri na zdravljenje!, slovenska nanizanka, 11.25 Vem!, kviz, 11.55 Studio City, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.35 TV-izložba, 13.50 Povezani svet: Zmagovalec pobere vse, britanska dokumentarna serija, 14.45 Osmi dan, 15.20 Rojaki, oddaja o zamejcih, 15.30 Mostovi - Hidak, magazinska informativna oddaja, 16.00 Male sive celice: OŠ Senčur in OŠ Miška Kranjca, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.30 Skrivnosti Gentskega oltarja, belgijska dokumentarna serija, 18.00 50 knjig, ki so nas napisale: 57. št. Nove revije, 18.05 Čarli in Lola: Moje malo mesto, risanka, 18.20 Vem!, kviz, 18.57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.05 Film tedna: Lara, nemški film, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 22.50 Profil: Tjaša Renner, 23.40 Skrivnosti Gentskega oltarja, belgijska dokumentarna serija, 0.10 Dnevnik Slovencev v Italiji, 0.35 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 1.30 Napovedujemo

SREDA, 23.09.2020, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Napovedujemo, 9.45 Videotrak, 10.40 Kanape - Kanapé, oddaja za mlade, 11.10 Dobro jutro, 13.30 Poletni koncert iz Schönbrunn 2019: Dunajski filharmoniki, Yuja Wang in Gustavo Dudamel, 15.30 Ambienti, 16.15 Vikend paket, 17.55 Stratifikacija lune, dokumentarni film, 18.55 Videotrak, 20.00 Na novo odkriti Beethoven, nemška glasbena dokumentarna oddaja, 20.55 Žrebanje Lota, 21.05 Pogovor s predsednikom MOK-a Thomasom Bachom, 21.40 Moje mnenje, 22.35 Tujca, britanska nadaljevanka, 23.25 Tok (Flow), dokumentarni film, 0.20 Videotrak, 1.20 Info kanal

ČETRTEK, 24.09.2020, I. spored TVS

6.20 Kultura, Odmevi, 7.00 Dobro jutro, Poročila, 10.05 Skrivnosti Gentskega oltarja, belgijska dokumentarna serija, 10.40 TV-izložba, 10.55 Danes dol, jutri gor: Mojca in njena dediščina, slovenska nanizanka, 11.30 Vem!, kviz, 12.00 Moje mnenje, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.35 TV-izložba, 13.50 Amsterdam, London, New York - trije veličastni: Spopadi in interesi (1650-1800), francoska dokumentarna serija, 14.40 TV-izložba, 15.00 Slovenski utrinki, 15.25 Težišče - Sülypont, pogovorna oddaja, 16.00 Otroški program: Op! 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.25 Ugrižnimo znanost, oddaja o znanosti, 17.55 Na kratko: Nehotni spomin, 18.00 Dinotačke: Kar naj se ne konča, risanka, 18.20 Vem!, kviz, 18.57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.00 Tarča, Globus, Točka preloma, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 22.50 Osmi dan, 23.30 Dediščina Evrope: Umetnost Skandinavije: Temna noč duše, britanska dokumentarna serija, 0.20 Ugrižnimo znanost, oddaja o znanosti, 0.50 Dnevnik Slovencev v Italiji, 1.15 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 2.10 Napovedujemo

ČETRTEK, 24.09.2020, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Napovedujemo, 10.45 Videotrak, 11.40 Dobro jutro, 14.20 Profil: Tjaša Renner, 15.20 Slovenski pozdrav, narodnozabavna oddaja, 16.45 Joker, kviz, 17.55 Od Kapitala do kapitala - Države v času NSK, dokumentarni film, 18.55 Videotrak, 20.00 Poti v svobodo med drugo svetovno vojno: Sulmona, britanska dokumentarna serija, 20.50 Avtomobilnost, 21.20 Poti svobode, poljska nadaljevanka, 22.20 Glasbeni utrinek, Aco Aleksander Bišćević, 22.40 J. S. Bach: Toccata in fuga v d-molu, orgle Ljerka Očič, 22.50 Slovenska jazz scena, 23.45 Videotrak, 0.45 Info kanal

Pod Srebrnim brejgom ...

... se telko že dolgo nej godilo. Slovenska politika, tisti najbolj prejnji, visko glavou nosijo. Na njivo iniciativo so se na Blejdi vküper najšli najbolj prejnji iz tak zvane Srejnje Evrope. Prišli so iz Polke, Madžarske, Srbije, Hrvaške, Češke, Bolgarije pa iz Slovenije. Že 15. Strateški forum je vsefele naprej prineso, najbolj pa tau, ka so se nisterni prejnji najšli, steri nej najbolj popularno politiko gordržijo. Eni par vsikše telko časa od EU-na malo za vüje dobijo, ka nej najbolj demokratične metode najprej spravljajo. Zato nej čüdno, ka se je takše leko čulo tō, ka EU vküper mora držati, nej pa se na etakše pa ovakše talati. Kakoli, slovenska diplomacija je malo bole gizdava gratala, gda se je tau zgotovilo. Nazaj na evropskom parketi smo gé, na njenom zemljevidi, se je leko preštelo, na teveni čulo pa vidlo. Po tejm pa zanuva novinarje pa politični analitiki se zglatijo. Kak že smo od toga pisali, nji glavaške najbolj nemajo radi. Tak je eden od nji napiso, ka bole aj Slovenija svojo volo pa energijo nut v EU kanalizēja, nej pa s takšimi, ka v evropski politiki nemajo velke žmeje. Diskusije o tejm »za« pa »prauti« so se eške nej zgotovile.

Velko žmeje pa vino teran ma. Tak velko, ka je na birovijsko EU-na prišo. Najprva malo od toga črnoga vina terana več povejmo. Teran v Sloveniji je trno popularno vino. Njegva domanja krajina je Kras gé. Više slovenskoga maurdja pa ta dale nut séga. Teran je tū doma, kak indri domanja rdečka. Dobro, tau zdaj mala šala gé. Od inda pravijo, teran samo na slovenskom Krasi leko raste, se vino pripouva. Depa Hrvati ga tō delajo. Že pred lejti je Slovenija vūški skaučila: »Teran je naš! Nikomi ga ne damo!« Hrvati so prajli: »Teran je naš tō!« Slovenci so prajli: »Demo na EU birovijsko!« Hrvati pa nazaj: »Te pa demo!« Cejla ta štorija s teranom se je vlejkla kak kokošča čreva, pisale so se depeše, pisali so se protesti. Zdaj je birovijska vōdala, ka Hrvati tō leko teran majo. Slovenija zdaj užaljena gé. Kak bi deteti špilo vkraj vzeli, skur djouče. Nej pa djoukala, gda je patent za ajvar v Evropi dobila. Ajvar, vküper semleta ocvrejšta zelenjava, stera je vcejlak z druge krajine doma. Od tam, z djuga Balkana je prišla. Uni zdaj tau ménje za rejsan žmano gesti ne smeje več meti. Sto komi kradne? Tisti, ka prvi se za koj gorvzeme. Eške dobro, ka kranjska klobasa je slovenska ostanola. Pa je malo falilo, ka bi ovak bilau.

Neje pa ovak z nogometaši Mure bilau, kak so si brodili, kak so si želeji pa je realno tō bilau. Zavolo corone so prvo tekmo kvalifikacije za Ligo Evropa dun dobili. Po dve tednaj so v Pešti Nömm Kalju iz Estonije s 4:0 naružili. Evropa se njim smidje, s tejm velki pejnezi ranč tak. Depa do ta eške dva velkiva kluba nji čakata. Kak bau, de se eške vidlo pa vedlo. Že pa se vej, ka 260 000 evronov do bijo, ka so prvo stubo prejk staučili. Je tau velki ali mali pejnez? V svejti brsanja labde ranč nej velki. Neje velki, če vejmo, ka najbolj plačani nogometaši telko na en teden prislūžijo. Je pa zato preci pejnez za eden takši klub, kak je Mura.

Tau slejgnje pa nikše evropske farbe ne nosi. Pošta Slovenije svoje male pošte po vesnicaj doj zapejra. Pravijo, ka racionalizacijo delajo. V tom deli so na nisterni mestaj eške pošarske kaštüle doj zmontejrati. Sindikat pošarsov štrajke obečava, proteste ranč tak. V cejlom tom pošarskom gulaži so se župani ništerni mali krajov organizējrali pa so uni pošte prejkvzeli. Zdaj samo se leko eške čaka, tak nisterni v šali pravijo, ka pomalek de eške policijo vsikša vesnica svojo mejla, če vse bole srmačko bau.

Srebrni brej se samo naraji smidje. Na njegvi atrejs že dugo, dugo nikša pošta nej prišla. Policajge pa se spodkar pod njim es pa ta zato kaj pelajo.

Miki Roš

AGRASLOMAK na prireditvi Dobrote slovenskih kmetij

Dogodek »Dobrote slovenskih kmetij«, ki je maja odpadel zaradi epidemije koronavirusa, je bil izveden v bolj skromni obliki 5. septembra na dvorišču minoritskega samostana na Ptuj.

Pred slovesno otvoritvijo dogodka je potekala premierna predstavitev dokumentarnega filma »V objemu domovine«, ki ga je pripravilo Ministrstvo za kmetijstvo gozdarstvo in prehrano skupaj s koordinacijo AGRASLOMAK. Namen filma je, da ob raznolikosti kmetijskih dejavnosti za-

mejskih kmetov prikaže tudi vztrajnost do domovine in narodnostne pripadnosti Slovencev, ki živimo v sosednjih državah, v Italiji, Avstriji, na Madžarskem in na Hrvaškem. Predvajanja filma se je udeležila tudi ministrica Aleksandra Pivec, ki je v svojem nagovoru povedala naslednje: »Vaš neprestani boj za ohranjanje lastne identitete me vedno navdušuje in bodri in mi daje čutiti vaše veliko srce pripadnosti do domovine Slovenije. Zavedam se, kaj pomeni biti

pripadnik narodne manjšine, kako in koliko je potrebno vztrajati in se boriti, da ostaneš Slovenec in kot tak preživiš zunaj meja domovine.« V filmu se predstavi tudi Porabje. Poleg dejavnosti Slovenske vzročne kmetije kot turistične kmetije so predstavljene še kmetijske dejavnosti, kot je živinoreja, sadjarstvo, gojenje božičnih jelk, o čemer govorita poleg sodelavcev Razvojne agencije še Šandor Labritz in Alojz Hanžek.

A. Kovács

Otvoritev cest na Dolnjem Seniku

Občina Dolnji Senik je pripravila uspešen natečaj v programu »Za madžarske vasi«. Za obnovo občinskih cest je prejela 27,5 milijona foritov, iz vsote so ponovno asfaltirali dve občinski cesti v vasi, in sicer ulici Ob potoku in Sončni žarek. Otvoritve obnovljenih cest sta se udeležili tudi slovenska zagovornica v madžarskem parlamentu Erika Köleš Kiss in slovenska generalna konzulka v Monoštru Metka Lajnšček. Slavnostni govornik na proslavi je bil poslanec območja Zsolt V. Németh, o podrobnostih projekta je govoril župan Zsolt Monek. Obnovljeni cesti je blagoslovil domači župnik Tibor Tóth.

F. Süttő

Porabje

TEDNIK
SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Izhaja vsak četrtek
Založnik:
Zveza Slovencev na Madžarskem
Za založnika:
Andrea Kovács

Glavna in odgovorna urednica
Marijana Sukić
Naslov založnika in uredništva:
H-9970 Monošter,
Gárdonyi G. ul. 1.;
tel.: 94/380-767;
e-mail: porabje@gmail.com
ISSN 1218-7062

Tisk:
TISKARNA DIGITALNI TISK D.O.O.
Lendavska 1; 9000 Murska
Sobota; Slovenija

Časopis podpirajo: Državna slovenska samouprava, Urad predsednika vlade, oddelek za narodnosti, Zveza Slovencev na Madžarskem in Urad vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu. Naročnina: za Madžarsko letno 2.600 HUF, za Slovenijo 22 EUR. Za ostale države 52 EUR ali 52 USD. Številka bančnega računa: HU75 11747068 20019127 00000000. SWIFT koda: OTPVHUHB